

ลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท : กรณีศึกษา

จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2535



นางชนกรกิจ ศรีรักษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาการศึกษาสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2536

ISBN 974-582-320-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019019 117875095

POWER RELATION OF MASS MEDIA PRACTITIONER IN RURAL
COMMUNITY : A CASE STUDY OF PHETCHABUN PROVINCE 1992



Mr. Norkit Satta

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Arts

Department of Mass Communication

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-320-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชน

ในชุมชนชนบท : กรณีศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

พ.ศ. 2535

โดย

นายนรกิจ ศรีรักษา

ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปณิตดา ธนสถิตย์



บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหาร

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรวิทย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวิญ เรือง กิติวัฒน์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปณิตดา ธนสถิตย์)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ)

นรกิจ ศรัทธา : ลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท : กรณีศึกษา
จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2535 (POWER RELATION OF MASS MEDIA PRACTITIONER
IN RURAL COMMUNITY : A CASE STUDY OF PHETCHABUN PROVINCE 1992)
อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ปนัดดา ธนสถิตย์, 170 หน้า ISBN 974-582-320-1

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เข้าใจถึงลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท
โดยยกกรณีศึกษาชุมชนชนบทในจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2535 ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาคือ การวิจัย
เชิงคุณภาพ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชนบทของจังหวัด เพชรบูรณ์จะมีความสัมพันธ์ เชิงอำนาจกับกลุ่มผล
ประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งมีอำนาจใน 4 ลักษณะคือ

1. อำนาจมาจากผู้นำตามระเบียบประเพณี
2. อำนาจมาจากการแสดงความรู้ความสามารถ
3. อำนาจมาจากการให้รางวัล และ
4. อำนาจมาจากข้อมูลข่าวสาร

เมื่อใช้อาชีพ เป็น เครื่องชี้วัด เพื่อหาช่วงชั้นทางสังคม ปรากฏว่าผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชน
ชนบทของจังหวัด เพชรบูรณ์ จะมีช่วงชั้นทางสังคมที่ต่ำกว่ากลุ่มนักการเมืองทุกประเภท แต่จะสูงกว่ากลุ่ม
เกษตรกร และ เมื่อ เปรียบ เทียบกับกลุ่มข้าราชการสายต่าง ๆ แล้ว ผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนจะมีช่วงชั้นทาง
สังคมที่ต่ำกว่า สูงกว่า หรือใกล้เคียงก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งและสายงานที่ต่างกันของข้าราชการนั้น ๆ

ลักษณะอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบทของ จังหวัด เพชรบูรณ์มีลักษณะดังนี้

1. การแสวงหาอำนาจ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง , เพื่อช่วยเหลือประชาชน และ
เพื่อสร้างเกียรติยศชื่อเสียง
2. การใช้อำนาจ เพื่อการให้รางวัลหรือลงโทษ เพื่อประโยชน์ต่อสังคม การใช้อำนาจตามกฎหมาย
และการใช้อำนาจบังคับข่มขู่
3. การรักษาอำนาจ โดยการใช้ความชอบธรรม การแบ่งปันผลประโยชน์และการผูกมิตรกับ
กลุ่มผลประโยชน์
4. การสูญเสียอำนาจ โดยการถูกลดออกจากต้นสังกัด การถูกทำร้ายจนถึงแก่ชีวิต และโดย
ผลของกฎหมาย



ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C450537 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: MASS MEDIA PRACTITIONER/PHETCHABUN

NORKIT SATTI : POWER RELATION OF MASS MEDIA PRACTITIONER IN RURAL COMMUNITY : A CASE STUDY OF PHETCHABUN PROVINCE 1992. THESIS

ADVISOR : ASST PROF. PANADDA THANASATHITTAYA. 170 pp. ISBN 974-582-320-1

The objective of this research was to study the power of mass media practitioner in rural community in the year 1992. Qualitative method was used to analyze collected data. The results were as follows :

Mass media practitioner in the Phetchabun province had relative power over different interest groups. Powers as such were administered in four aspects : 1 Legitimative Power 2, Expert Power 3, Reward Power and 4, Information Power.

Mass media practitioner in the Phetchabun province appeared to be the lowest social stratification hierarchy comparing to other occupations except for farmers. However, comparing to government officials, mass media people can be of lower, equal or higher stratification hierarchy depending upon the positions and job lines of each government official.

Power administered by mass media practitioner of the Phetchabun Province were in the following aspects:

1. Power sought in order to protect one own interest, to help other people and to create fame and reputation.
2. Power usage for rewarding or punishment for social benefits, legally enforcement and intimidation.
3. Power conservation by the usage of legitimacy, benefits allocation and friendly attachment with different interest groups.
4. Power losses through dismissal from mass media organization, assault or legal punishment.



ภาควิชา การสื่อสารมวลชน.....

สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน.....

ปีการศึกษา 2535.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

รายนามต่อไปนี้ คือ บุคคลที่ช่วยให้ข้าพเจ้ามีความรู้ระดับปริญญาโท

- ฉนวน ศรัทธา "เชอ" ผู้ให้ทุกอย่างตามที่ข้าพเจ้าร้องขอ
- บำรุงสุข สีหอำไพ "ครู" ผู้สนับสนุนให้ข้าพเจ้าศึกษาต่อในเบื้องต้น
และผลักดันให้สำเร็จการศึกษาในปีปลาย
- ศิริชัย ศิริกายะ "ครู" ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา เป็นผู้เข้าใจ
ธรรมชาติ และความเป็น "คน" ของข้าพเจ้า
- สมศักดิ์ ศิริวรรณะ "นาย" ผู้เห็นคุณค่าของการศึกษา

นรภิจ ศรัทธา

สารบัญ



หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหาที่ต้องการศึกษา.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อสันนิษฐาน.....	6
นิยามศัพท์.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดช่วงชั้นทางสังคม.....	12
ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่.....	13
ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน.....	21
ทฤษฎีอำนาจนิยม.....	24
ทฤษฎีอิสรภาพนิยม.....	25
ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม.....	27

บทที่		หน้า
2	ทฤษฎีสื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา.....	28
	ทฤษฎีสื่อมวลชนเชิงประชาธิปไตยแบบการเข้ามามีส่วนร่วม.....	31
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	36
	แหล่งข้อมูล.....	36
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
	การตรวจสอบข้อมูล.....	58
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
	การนำเสนอข้อมูล.....	59
4	ลักษณะอำนาจทางสังคมในชุมชนชนบท.....	61
	ลักษณะการได้มาซึ่งฐานอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ.....	62
	1. การได้มาซึ่งฐานอำนาจจากการเป็นผู้นำตามระเบียบ ประเพณี.....	62
	2. การได้มาซึ่งฐานอำนาจจากการแสดงความรู้ ความชำนาญ.....	78
	3. การได้มาซึ่งฐานอำนาจจากการให้รางวัล.....	87
	4. การได้มาซึ่งฐานอำนาจที่ได้รับจากข้อมูลข่าวสาร.....	94
	การจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคมของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชน ในชุมชนชนบท.....	97
	การเลื่อนชั้นทางสังคมในแนวนอน.....	97
	การเลื่อนชั้นทางสังคมในแนวตั้ง.....	103

5	ลักษณะของอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท.....	114
	การแสวงหาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชน	
	ในชุมชนชนบท.....	114
	1. อำนาจที่แสวงหาได้จากการประกอบอาชีพ	
	สื่อสารมวลชน.....	115
	2. อำนาจที่แสวงหาได้จากการรวมตัวเป็นกลุ่ม.....	117
	3. อำนาจที่แสวงหาได้โดยการร่วมกิจกรรม	
	ทางการเมือง.....	119
	การใช้อำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท....	127
	1. การใช้อำนาจในการให้รางวัลหรือลงโทษ.....	127
	2. การใช้อำนาจตามกฎหมาย.....	129
	3. การใช้อำนาจโดยทางอ้อมของสื่อมวลชนเพื่อทำให้	
	เกิดประโยชน์ต่อสังคม.....	132
	4. การใช้อำนาจบังคับข่มขู่.....	134
	การรักษาอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท..	137
	1. การรักษาอำนาจโดยการใช้ความชอบธรรม.....	137
	2. การรักษาอำนาจโดยการแบ่งปันผลประโยชน์.....	140
	3. การรักษาอำนาจโดยการผูกมิตรกับหน่วยงานของ	
	ทางราชการและนักการเมืองทุกระดับ.....	143
	การสูญเสียอำนาจของผู้มีอาชีพสื่อสารมวลชนในชุมชนชนบท.	146
	1. การสูญเสียอำนาจโดยการถูกปลดออกจากหนังสือพิมพ์	
	ต้นสังกัด.....	149
	2. การสูญเสียอำนาจโดยการถูกทำร้ายจนถึงแก่ชีวิต....	150

บทที่

หน้า

3.	การสูญเสียอำนาจโดยผลของกฎหมาย.....	152
6	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	157
	บรรณานุกรม.....	165
	ประวัติผู้เขียน.....	170